Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ELEANOR SHARPSTON
8 päivänä marraskuuta 2018 [1]

Asia C-551/18 PPU

IK

(Ennakkoratkaisupyyntö – Hof van Cassatie (Ylin tuomioistuin, Belgia))

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Puitepäätös 2002/584/YOS – Eurooppalainen pidätysmääräys – Sisältö – 8 artiklan 1 kohdan f alakohta – Eurooppalainen pidätysmääräys, jossa ei mainita oheisseuraamusta, joka on määrätty etsitylle henkilölle – Luovuttaminen tällaisen pidätysmääräyksen perusteella – Seuraukset

1. Nuoret oikeustieteen opiskelijat johdatetaan Euroopassa rikosoikeuden opintoihin usein latinankielisellä sananlaskulla ”nullum crimen nulla poena sine lege scripta, praevia, certa et stricta”. Tämä on selkeä ja perustavanlaatuinen rikosten ja rangaistusten lakisääteisyyden periaate. Myöhemmin oikeustieteen opiskelijana, ammatinharjoittajana, asianajajana, professorina tai vaikkapa unionin tuomioistuimen julkisasiamiehenä havaitsee, että näihin latinankielisiin sanoihin voi sisältyä loputtomasti eri sävyjä. Käsitteet, kuten ”poena”, edellyttävät edelleen tulkintaa.

2. Esimerkiksi nyt käsiteltävässä asiassa on kyseessä ”oheisseuraamus”, joka merkitsee sitä, että tuomitulle henkilölle määrätään 3 vuoden vapaudenmenetyksen käsittävän välittömän päärangaistuksen päätyttyä 10 vuoden valvontaseuraamus. Kuuluuko tämä oheisseuraamus seikkoihin, jotka on mainittava eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn puitepäätöksen 2002/584/YOS [2] 8 artiklan nojalla, ja jos näin on, mitä seurauksia aiheutuu tällaisen maininnan puuttumisesta?

Asiaa koskeva lainsäädäntö

Unionin oikeus

3. Puitepäätöksen 1 artiklan otsikkona on ”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna se täytäntöön”, ja siinä määrätään seuraavaa:

”1. Eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten.

1 Alkuperäinen kieli: ranska.

2 13.6.2002 tehty puitepäätös (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24) (jäljempänä puitepäätös).

2. Jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäätöksen määräysten mukaisesti.

3. Tämä puitepäätös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita."

4. Puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan eurooppalainen pidätysmääräys "voidaan antaa sellaisista teoista, joista määräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan voi seurata vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään 12 kuukautta, tai jos rangaistustuomio tai turvaamistoimenpidettä koskeva päätös on annettu, sellaisista seuraamuksista, joiden kesto on vähintään neljä kuukautta".

5. Puitepäätöksen 3 artiklassa luetellaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen ehdottomat kieltäytymisperusteet, kun 4 artiklassa puolestaan vahvistetaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet. [3]

6. Puitepäätöksen 4 a artiklaan sisältyvät yksityiskohtaiset säännökset, jotka koskevat olosuhteita, joissa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos henkilö ei ole ollut henkilökohtaisesti läsnä päätökseen johtaneessa oikeudenkäynnissä. [4]

7. Puitepäätöksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa määritellään "pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen", joka on "pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys", ja "täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen", joka on "täytäntöönpanojäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, joka on toimivaltainen panemaan täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti".

8. Puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan otsikkona on "Eurooppalaisen pidätysmääräyksen sisältö ja muoto", ja siinä määrätään seuraavaa:

"Eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä on liitteenä olevan lomakkeen mukaisesti esitettyinä seuraavat tiedot:

a) etsityn henkilöllisyys ja kansalaisuus;

b) pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen nimi, osoite, puhelin- ja telekopionumero sekä sähköpostiosoite;

c) ilmoitus siitä, onko olemassa täytäntöönpanokelpoinen tuomio, pidätysmääräys tai muu vastaava täytäntöönpanokelpoinen oikeudellinen päätös, joka kuuluu 1 ja 2 artiklan soveltamisalaan;

d) rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu, erityisesti 2 artiklan osalta;

e) kuvaus olosuhteista, joissa rikos on tehty, mukaan lukien ajankohta, paikka ja se, millä tavoin etsitty henkilö on osallisena rikokseen;

f) määrätty rangaistus, jos kyseessä on lopullinen tuomio, tai rikoksesta pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion laissa säädetty rangaistusasteikko;

g) mahdollisuuksien mukaan rikoksen muut seuraukset."

3 On kiistatonta, että mikään näistä perusteista ei ole merkityksellinen nyt käsiteltävässä asiassa.

4 IK:n edustaja vahvisti istunnossa, että 4 a artikla ei ollut sovellettavissa tässä tapauksessa.

9. Puitepäätöksen 11 artiklan 1 kohdassa määrätään, että kun etsitty henkilö otetaan kiinni, toimivaltainen täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen antaa hänelle kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tiedon ”eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja sen sisällöstä sekä hänen mahdollisuudestaan antaa suostumuksensa siihen, että hänet luovutetaan määräyksen antaneelle oikeusviranomaiselle”.

10. Puitepäätöksen 13 artikla koskee etsityn henkilön suostumusta luovuttamiseen:

”1. Jos pidätetty ilmoittaa suostuvansa luovuttamiseen, suostumus ja tarvittaessa nimenomainen luopuminen 27 artiklan 2 kohdassa määriteltyyn spesialiteettiperiaatteeseen vetoamisesta annetaan täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle täytäntöönpanojäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet, jotta 1 kohdassa tarkoitettu suostumus ja mahdollinen luopuminen hankitaan tavalla, josta ilmenee asianomaisen antaneen ne vapaaehtoisesti ja täysin tietoisena tästä aiheutuvista seurauksista. Tätä varten etsityllä henkilöllä on oikeus käyttää oikeudellista avustajaa.

3. 1 kohdassa tarkoitettu suostumus ja mahdollinen luopuminen merkitään pöytäkirjaan täytäntöönpanojäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä säädettyä menettelyä noudattaen.

4. Suostumus on periaatteessa peruuttamaton. – –”

11. Puitepäätöksen 14 artiklassa määrätään, että ”jos pidätetty henkilö ei 13 artiklassa mainitulla tavalla anna suostumustaan luovuttamiseensa, hänellä on oikeus tulla kuulluksi täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen toimesta täytäntöönpanojäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan”.

12. Puitepäätöksen 15 artikla koskee luovuttamispäätöstä:

”1. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen tekee päätöksen henkilön luovuttamisesta tässä puitepäätöksessä määritetyissä määräajoissa ja siinä määritetyin edellytyksin.

2. Jos täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen katsoo, että pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimittamat tiedot eivät riitä, jotta se voisi tehdä päätöksen luovuttamisesta, se pyytää toimittamaan kiireellisesti erityisesti 3–5 ja 8 artiklan osalta tarvittavat lisätiedot ja voi asettaa tietojen saamiselle määräajan ottaen huomioon tarpeen noudattaa 17 artiklassa vahvistettua määräaikaa.

3. Pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen voi milloin tahansa toimittaa kaikki käyttökelpoiset lisätiedot täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle.”

13. Puitepäätöksen 17 artiklan 1 kohdassa määrätään, että eurooppalainen pidätysmääräys ”käsitellään ja se pannaan täytäntöön kiireellisesti”. Tämän artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään, että jos etsitty henkilö suostuu luovuttamiseen, lopullinen päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta olisi tehtävä 10 päivän kuluttua suostumuksen antamisesta, kun muissa tapauksissa lopullinen päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta olisi tehtävä 60 päivän kuluessa etsityn henkilön kiinni ottamisesta. Tämän artiklan 6 kohdassa määrätään, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytyminen on perusteltava.

14. Puitepäätöksen 19 artikla koskee etsityn henkilön kuulemista, jos tämä ei anna suostumusta luovuttamiseen:

”1. Etsityn henkilön kuulemisen toimittaa oikeusviranomainen jonkin toisen henkilön avustamana, joka nimetään sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jolla on toimivalta pyynnön esittämiseen.

2. Etsityn henkilön kuuleminen toimitetaan täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ja sen edellytykset on määritettävä pidätysmääräyksen antaneen ja täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen keskinäisellä sopimuksella.

3. Toimivaltainen täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi antaa jäsenvaltionsa muun oikeusviranomaisen tehtäväksi osallistua etsityn henkilön kuulemiseen, jotta varmistetaan tämän artiklan ja asetettujen ehtojen asianmukainen soveltaminen."

15. Puitepäätöksen 27 artiklan otsikkona on "Mahdollinen syytteeseenpano muista rikoksista", ja sen sanamuoto on seuraava:

"1. Kukin jäsenvaltio voi ilmoittaa Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle siitä, että sen suostumus syytteeseenpanoa, tuomitsemista tai säilöön ottamista varten vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemiseksi ennen kyseistä luovuttamista tehdystä, muusta kuin luovuttamisen perusteena olleesta rikoksesta katsotaan annetuksi muiden samanlaisen ilmoituksen antaneiden jäsenvaltioiden osalta, mikäli täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ei jossain erityistapauksessa päätä luovuttamisesta tekemässään päätöksessä toisin.

2. Lukuun ottamatta 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tapauksia, luovutettua henkilöä ei saa syyttää, tuomita tai muuten riistää häneltä vapautta ennen kyseistä luovuttamista tehdystä muusta kuin luovuttamisen perusteena olleesta rikoksesta.

_ _"

16. Puitepäätöksellä korvataan sen 31 artiklan 1 kohdan nojalla useiden jäsenvaltioiden välisiin luovutuksiin sovellettavien yleissopimusten vastaavia määräyksiä, muun muassa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehty eurooppalainen yleissopimus [5] ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta tehty yleissopimus. [6]

17. Eurooppalaiseen pidätysmääräykseen liittyvä lomake, joka on puitepäätöksen liitteenä, sisältää c kohdan "Rangaistuksen kestoa koskevat tiedot", jonka 1 alakohdan otsikkona on "Rikoksesta tai rikoksista määrättävissä olevan vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen enimmäiskesto" ja 2 alakohdan "Määrätyn vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen kesto".

18. Eurooppalaiseen pidätysmääräykseen liittyvän lomakkeen f kohdan otsikkona on "Muut tapaukseen liittyvät seikat", missä yhteydessä todetaan, että niiden ilmoittaminen on vapaaehtoista.

Belgian oikeus

19. Belgian rikoslain (strafwetboek) 34 bis §:n mukaan rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuimen valvontaan määrääminen on oheisseuraamus, joka laissa säädetyissä tapauksissa on määrättävä tai voidaan määrätä yhteiskunnan suojelemiseksi henkilöiltä, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin, joilla on loukattu henkilöiden koskemattomuutta. Sen täytäntöönpanosta säädetään vapaudenmenetyksen käsittävään rangaistukseen tuomittujen ulkoisesta oikeusasemasta ja rikoksen

5 Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 13.12.1957 Pariisissa allekirjoitettu eurooppalainen yleissopimus (jäljempänä vuoden 1957 yleissopimus).

6 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehty, 27.9.1996 allekirjoitettu yleissopimus (EYVL 1996, C 313, s. 11; jäljempänä vuoden 1996 yleissopimus).

uhreille annettavista oikeuksista rangaistuksen täytäntöönpanoa koskevien yksityiskohtaisten säännösten perusteella 17.5.2006 annetun lain (wet betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, jäljempänä 17.5.2006 annettu laki) 95/2–95/30 §:ssä.

20. Edellä mainitun 17.5.2006 annetun lain 95/2 §:ssä säädetään, että määrätty rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuimen suorittama valvonta alkaa päärangaistuksen päätyttyä. Rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuin päättää ennen päärangaistuksen päättymistä, menettääkö tuomittu vapautensa vai vapautetaanko hänet valvonnan alaisena. Rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuimen valvontaan määrätty menettää vapautensa, jos on olemassa vaara, että hän syyllistyy vakaviin rikoksiin, joilla loukataan kolmansien henkilöiden fyysistä koskemattomuutta, eikä tätä vaaraa voida välttää siten, että hänet vapautetaan valvontaan, johon liittyy erityisiä ehtoja. Belgian hallitus on vahvistanut istunnossa, että ylimääräinen vapaudenmenetys ei ole automaattinen vaan riippuu tuomitun yksittäistapausta koskevasta tutkimuksesta.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

21. Hof van beroep te Antwerpen (Antwerpenin ylioikeus, Belgia) tuomitsi IK:n, joka on Belgian kansalainen, kontradiktorisessa menettelyssä 1.2.2013 annetulla tuomiolla päärangaistukseen, joka oli kolme vuotta vankeutta ilman väkivaltaa tai uhkausta tehdystä alle 16 vuotiaan alaikäisen seksuaalisesta hyväksikäytöstä (jäljempänä päärangaistus). Hänet määrättiin samasta teosta samalla tuomiolla myös rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuimen (Belgia) valvontaan 10 vuodeksi (jäljempänä oheisseuraamus).

22. Koska IK pakeni tuomionsa jälkeen Alankomaihin, toimivaltainen Belgian oikeusviranomainen antoi hänestä 27.8.2014 eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä mainittiin hänen nimensä, päärangaistus, rangaistavien tekojen luonne, niiden oikeudellinen luokittelu ja sovellettavat lainsäännökset sekä selostettiin tosiseikat. Siinä ei kuitenkaan mainittu oheisseuraamusta, joka asianomaiselle oli myös määrätty.

23. Sen jälkeen kun IK oli otettu kiinni Alankomaissa, Rechtbank Amsterdam, internationale rechtshulpkamer (Amsterdamin alioikeus, kansainvälisen oikeusavun jaosto, Alankomaat) antoi 8.3.2016 tekemällään päätöksellä suostumuksensa valittajan luovuttamiselle Belgian kuningaskuntaan vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

24. IK luovutettiin tämän jälkeen Belgian viranomaisille ja vangittiin. Tämä vankeus perustui siihen, että hänet oli tuomittu päärangaistukseen, jonka oli määrä päättyä 12.8.2018, sekä rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuimen valvontaan, jonka kesto oli kymmenen vuotta.

25. Ennen ensin mainitun määräajan päättymistä Wortelin (Belgia) vankilanjohtaja ja virallinen syyttäjä antoivat lausunnon vapaudenmenetyksestä menettelyssä, joka koski IK:lle määrättyä oheisseuraamusta. Strafuitvoeringsrechtbank te Antwerpen (Antwerpenin rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuin, Belgia) käsitteli asiaa istunnoissaan 21.6. ja 19.7.2018 antaakseen ratkaisun oheisseuraamuksesta.

26. IK vetosi tässä menettelyssä siihen, että Alankomaiden viranomaisten suorittama luovuttaminen ei koskenut oheisseuraamusta. Hänen mukaansa rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuin ei olisi saanut määrätä vapaudenmenetyksestä tämän seuraamuksen täytäntöönpanemiseksi, koska Belgian viranomaisten antamassa eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä ei mainittu sitä.

27. Tämän jälkeen Strafuitvoeringsrechtbank te Antwerpenin toimivaltainen pidätysmääräyksen antanut viranomainen pyysi 2.7.2018 Alankomaiden viranomaisilta täydentävää suostumusta valittajalle määrätyn valvontaseuraamuksen osalta puitepäätöksen 27 artiklan nojalla. Koska Alankomaiden viranomaiset katsoivat, että täydentävä suostumus voitiin antaa vain siihen, että henkilö tuomitaan tai pannaan syytteeseen muusta kuin luovuttamisen perusteena olleesta rikoksesta, mistä ei ollut kyse tässä tapauksessa, ne eivät hyväksyneet tätä pyyntöä.

28. Strafuitvoeringsrechtbank te Antwerpen hylkäsi IK:n väitteet 31.7.2018 antamallaan tuomiolla ja päätti pysyttää vapaudenmenetyksen. Tämän päätöksen täytäntöönpanemiseksi IK:n vapaudenmenetys jatkuu, kunnes strafuitvoeringsrechtbank tekee uuden päätöksen.

29. IK teki tästä tuomiosta 3.8.2018 kassaatiovalituksen Hof van cassatieen (Belgian ylin tuomioistuin, jäljempänä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin). Ainoan valitusperusteen mukaan Belgian virallisen syyttäjän antamassa eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä mainitaan ainoastaan IK:lle määrätty vapausrangaistus. Oheisseuraamuksen osalta ei siis ole olemassa Belgian viranomaisten antamaa eurooppalaista pidätysmääräystä, eikä alankomaalaisen tuomioistuimen belgialaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella suorittama luovutus voi siis liittyä siihen.

30. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on IK:n esittämän valitusperusteen huomioon ottaen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [puitepäätöksen] 8 artiklan 1 kohdan f alakohtaa tulkittava siten, että on riittävää, että pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen mainitsee eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä vain tuomitun täytäntöönpanokelpoisen vapausrangaistuksen mutta ei samasta teosta ja samassa tuomioistuimen ratkaisussa määrätyn valvontaseuraamuksen kaltaista oheisseuraamusta, joka johtaa tosiasialliseen vapaudenmenetykseen vasta sen jälkeen, kun ensin mainittu vapausrangaistus on suoritettu, ja vasta sen jälkeen, kun rangaistusten täytäntöönpanosta vastaava tuomioistuin on tehnyt siitä nimenomaisen päätöksen?

2) Siinä tapauksessa, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko [puitepäätöksen] 8 artiklan 1 kohdan f alakohtaa tulkittava siten, että siitä, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen jäsenvaltio luovuttaa henkilön sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, jossa mainitaan ainoastaan määrätty täytäntöönpanokelpoinen vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus mutta ei samasta teosta ja samassa tuomioistuimen ratkaisussa määrättyä oheisseuraamusta – –, seuraa, että pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen jäsenvaltiossa voidaan ryhtyä tosiasialliseen vapaudenriistoon kyseisen oheisseuraamuksen täytäntöönpanemiseksi?

3) Siinä tapauksessa, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko [puitepäätöksen] 8 artiklan 1 kohdan f alakohtaa tulkittava siten, että siitä, että pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen ei mainitse valvontaseuraamuksen kaltaista oheisseuraamusta eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä, seuraa, että tämä oheisseuraamus, josta täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen ei voida olettaa olevan lainkaan tietoinen, ei voi johtaa tosiasialliseen vapaudenriistoon pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen jäsenvaltiossa?”

31. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet IK, Belgian ja Alankomaiden hallitukset sekä Euroopan komissio. Edellä mainitut sekä Irlannin ja Puolan hallitukset esittivät suullisia huomautuksia 22.10.2018 pidetyssä istunnossa.

Kiireellisen ennakkoratkaisumenettelyn soveltaminen

32. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt ennakkoratkaisupyynnön käsittelemistä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä menettelyssä. Se perusteli tätä pyyntöä sillä, että IK on vapautensa menettäneenä Belgiassa ja hänen vapaudenriistonsa jatkaminen riippuu suoraan vastauksesta, jonka unionin tuomioistuin antaa ennakkoratkaisukysymyksiin.

33. Tässä yhteydessä on todettava ensinnäkin, että nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö koskee sellaisen puitepäätöksen tulkintaa, joka kuuluu EUT-sopimuksen kolmannen osan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevassa V osastossa tarkoitettuihin aloihin. Tämä pyyntö voidaan siten käsitellä kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

34. Kiireellisyyttä koskevasta edellytyksestä on toiseksi todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on otettava huomioon se, että pääasiassa kyseessä olevaan henkilöön kohdistuu parhaillaan vapaudenmenetys ja että hänen pitämisensä säilössä riippuu pääasian ratkaisusta. Lisäksi asianomaisen henkilön tilannetta on arvioitava sellaisena kuin se on ajankohtana, jolloin tutkitaan pyyntö ennakkoratkaisupyynnön käsittelemiseksi kiireellisessä menettelyssä.[7]

35. Käsiteltävässä asiassa on yhtäältä kiistatonta, että IK:hon kohdistui vapaudenmenetys kyseisenä ajankohtana. Toisaalta asianomaisen henkilön vapaudenriiston jatkaminen riippuu siitä, mitä seurauksia on sillä, että pääasiassa eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä ei ole mainittu oheisseuraamusta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien selvitysten mukaan nyt käsiteltävän asian kohteena oleva vapaudenriistotoimenpide on aloitettu päärangaistuksen päätyttyä.

36. Näissä olosuhteissa unionin tuomioistuimen ensimmäinen jaosto on esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan päättänyt 10.9.2018 hyväksyä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnön nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön käsittelemisestä kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.

Oikeudellinen arviointi

Alustavia huomautuksia

Puitepäätöksen ulottuvuus, tavoitteet ja soveltamisala

37. Puitepäätös merkitsee siirtymistä valtioiden suvereniteetin käsitteeseen perustuvasta etsittyjen henkilöiden luovuttamisjärjestelmästä luovuttamisjärjestelmään, jonka perustana on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus.

38. Tämä lähestymistapa vastaa Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiä, joiden mukaan jäsenvaltioiden olisi luovuttava muodollisesta rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevasta menettelystä tuomion täytäntöönpanoa pakoilevien, lopullisen tuomion saaneiden henkilöiden osalta ja korvattava se yksinkertaisesti näiden henkilöiden siirtämisellä.[8] Tämä vastaa myös unionille asetettua tavoitetta tulla vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi.[9]

7 Tuomio 22.12.2017, Ardic (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 58 kohta oikeustapausviittauksineen).

8 Ks. Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmät 15. ja 16.10.1999, erityisesti 35 kohta.

9 Ks. puitepäätöksen johdanto-osan viides perustelukappale.

39. Siten perinteiset yhteistyösuhteet, joita jäsenvaltioiden välillä oli puitepäätöksen tekemiseen saakka, korvataan uudessa järjestelmässä sekä ennen tuomiota annettujen että lopullisten rikosoikeudellisten päätösten vapaan liikkuvuuden järjestelmällä.[10] Tässä yhteydessä luovuttamista pyydetään ja apua annetaan sellaisessa yhdentyneessä ylikansallisessa oikeusjärjestyksessä, jossa valtiot ovat osittain luopuneet suvereniteetistaan.[11] Puitepäätökseen sisältyvät keskeiset seikat, joiden vuoksi on irtaannuttu aikaisemmasta luovuttamista koskevasta lainsäädännöstä, ovat kansalaisten luovuttamisen yleistyminen,[12] kaksoisrangaistavuuden osittainen poistaminen[13] ja kieltäytymisperusteiden ottaminen tyhjentäviin luetteloihin.[14] Muutosta aiempaan luovuttamista koskevaan järjestelmään pidetään ”ratkaisevana”.[15]

40. Unionin tuomioistuin on korostanut tätä siirtymistä vanhasta luovuttamisjärjestelmästä uuteen luovuttamisjärjestelmään useaan kertaan puitepäätöksestä antamastaan ensimmäisestä tuomiosta[16] tähän saakka.[17]

41. Eurooppalainen pidätysmääräys on siten suunniteltu järjestelmäksi, jolla on tarkoitus korvata vanha luovuttamisjärjestelmä, jotta edistetään sellaisen etsityn henkilön luovuttamista, joka oleskelee muussa kuin tämän pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa. Tämä näkemys ilmenee hyvin selvästi puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan määritelmästä, jonka mukaan eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, joka koskee etsityn henkilön ottamista kiinni muussa kuin pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa luovutettavaksi viimeksi mainittuun jäsenvaltioon.

42. Puitepäätöksen tavoitteet on ilmaistu selvästi tässä asiayhteydessä.

43. Erityisesti puitepäätöksen 1 artiklan 1 ja 2 kohdasta sekä sen johdanto-osan viidennestä ja seitsemännestä perustelukappaleesta ilmenee, että sen tarkoituksena on ottaa käyttöön oikeusviranomaisten välinen luovuttamisjärjestely tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden tuomioiden täytäntöönpanoa ja syytteeseen asettamista varten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen pohjalta. Ottamalla käyttöön tämä viimeksi mainittu yksinkertaistettu ja tehokkaampi järjestelmä puitepäätöksellä pyritään siis helpottamaan ja nopeuttamaan oikeudellista yhteistyötä, jotta voitaisiin myötävaikuttaa sellaisen unionille asetetun tavoitteen toteutumiseen, jonka mukaan siitä tulee vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue, sen vankan luottamuksen perusteella, jonka on vallittava jäsenvaltioiden välillä.[18]

44. Tällä järjestelmällä toteutetaan vastavuoroisen tunnustamisen periaate, jota Tampereen Eurooppa-neuvosto luonnehti päätelmissään ”oikeudellisen yhteistyön kulmakiveksi”.[19] Tämä periaate on perustana oikeudelliselle yhteistyölle rikosoikeuden alalla unionissa.[20] Tämä periaate edellyttää jäsenvaltioiden välistä vankkaa luottamusta, erityisesti siltä osin kuin kyseessä on unionin oikeuden ja

10 Ks. puitepäätöksen johdanto-osan viides perustelukappale.

11 Ks. julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin ratkaisuehdotus Advocaten voor de Wereld (C-303/05, EU:C:2006:552, 43 kohta).

12 Näin ollen tätä aikaisempaa luovuttamisen epäämisperustetta ei otettu puitepäätökseen. Ks. Ehdotus: neuvoston puitepäätös – eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (KOM(2001)522 lopullinen), 4.5 kohta (jäljempänä puitepäätöstä koskeva ehdotus).

13 Puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohta.

14 Puitepäätöksen 3, 4 ja 4 a artikla.

15 Ks. eurooppalainen käsikirja eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseksi, Euroopan unionin neuvosto, 8216/1/08 REV 1 COPEN 70 EJN 26 EUROJUST 31 (jäljempänä käsikirja), s. 4. Yhdyn kaikilta osin näkemykseen, jonka edesmennyt työtoverini ja ystäväni, julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomer esitti korostaessaan ratkaisuehdotuksessaan Advocaten voor de Wereld, (C-303/05, EU:C:2006:552, 41 kohta), että ”siirtyminen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta eurooppalaiseen pidätysmääräykseen on mullistava käänne. On selvää, että kumpikin järjestelmä palvelee samaa tarkoitusta, joka on rikoksesta syytetyn tai tuomitun luovuttaminen toisen valtion viranomaisille tuomiota tai tuomion täytäntöönpanoa varten; mutta tähän niiden yhtäläisyydet päättyvätkin”.

16 Tuomio 3.5.2007, Advocaten voor de Wereld (C-303/05, EU:C:2007:261, 28 kohta).

17 Tuomio 19.9.2018, RO (C-327/18 PPU, EU:C:2018:733, 36 kohta).

18 Tuomio 19.9.2018, RO (C-327/18 PPU, EU:C:2018:733, 36 kohta).

19 Ks. Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmät.

20 SEUT 82 artiklan 1 kohta.

tässä oikeudessa annettujen perusoikeuksien kunnioittaminen.[21] Vastavuoroisen tunnustamisen periaate merkitsee sitä, että kunkin kansallisen oikeusviranomaisen on tunnustettava toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen esittämä luovutuspyyntö ilman erillistä menettelyä ja mahdollisimman vähäisten tarkistusten perusteella.[22]

45. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen soveltamisala on määritelty selvästi puitesopimuksessa. Se koskee siten henkilön kiinni ottamista ja luovuttamista syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten.[23] Ensin mainitussa tapauksessa puitepäätöksessä vahvistetun ”kynnyksen” yhteydessä mainitaan, että rikossyytteen taustalla olevien tekojen on oltava sellaisia, joista määräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan voi seurata vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään 12 kuukautta; jälkimmäisessä tapauksessa edellytetään, että rangaistustuomion kesto on vähintään neljä kuukautta.[24]

46. Puitepäätöksen liitteenä oleva lomake kuvaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen soveltamisalaa sekä tässä tapauksessa mahdollisen rangaistuksen ja määrätyn rangaistuksen välistä eroa. Esimerkiksi sen c kohdassa, jonka otsikkona on ”Rangaistuksen kestoa koskevat tiedot”, mainitaan 1 alakohdassa rikoksesta ”määrättävissä olevan” vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen enimmäiskesto (ja huomautettakoon tässä yhteydessä, että siinä ei viitata vähimmäisseuraamukseen, mikä mahdollistaisi sen tarkistamisen, alitetaanko 12 kuukauden kynnys) ja 2 alakohdassa ”määrätyn” vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen kesto.

47. Nyt käsiteltävä asia koskee nimenomaan jälkimmäistä tapausta eli määrätyn rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa.

Spesialiteettiperiaate

48. Alankomaiden hallitus nojautuu spesialiteettiperiaatteeseen päätellessään, että oheisseuraamusta ei voida panna täytäntöön, sillä täytäntöönpanojäsenvaltiolle ei ollut ilmoitettu siitä. Vaikuttaa näin ollen tarpeelliselta selventää jo tässä vaiheessa tämän periaatteen mahdollista ulottuvuutta nyt käsiteltävässä asiassa.

49. Spesialiteettiperiaatteen käsite perustuu luovuttamista koskevaan oikeuteen. Siihen sisältyy ajatus rajata rikokset, joista luovutettavalle langetetaan tuomio luovuttamisen jälkeen, niihin, jotka ovat olleet luovuttamisen perusteena.[25] Siten vuoden 1957 yleissopimuksen 14 artiklassa vahvistettiin spesialiteettiperiaate, jonka mukaan luovutettavaa henkilöä ei saa asettaa syytteeseen, tuomita, ottaa säilöön eikä hänen vapauttaan rajoittaa ennen hänen luovuttamistaan tehdyn muun kuin sen rikoksen perusteella, joka oli luovuttamisen perusteena. Myös vuoden 1996 yleissopimuksen 10 artikla sisältää tämän periaatteen, jonka soveltamisala on suppeampi.

21 Ks. puitepäätöksen johdanto-osan kymmenes perustelukappale ja julkisasiamies Szpunarin ratkaisuehdotus RO (C-327/18 PPU, EU:C:2018:644, 42 kohta).

22 Puitepäätöstä koskevan ehdotuksen 2 kohta.

23 Puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohta.

24 Puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohta.

25 Zaïri, A., *Le principe de la spécialité de l'extradition au regard des droits de l'homme*, LGDJ, Pariisi, 1992, s. 30.

50. Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevassa lainsäädännössä spesialiteettiperiaate rajaa valtuudet, joita on pidätysmääräyksen antaneella valtiolla, johon henkilö on luovutettu, jotta suojellaan tätä henkilöä tuomiolta tai rangaistukselta, joka perustuu muihin kuin luovuttamisen perusteena olleisiin rikoksiin. Tämän periaatteen perusteena oli pelko siitä, että luovuttamista pyytävä valtio rajaa pyyntönsä siten, että se koskee tekoja, joista luovuttamiseen oli suostuttu, ja syyttää tämän jälkeen luovutettua henkilöä muista, esimerkiksi poliittisista rikoksista. [26]

51. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen kulmakivenä olevan keskinäisen luottamuksen mukaisesti puitepäätöstä koskevassa ehdotuksessa ilmoitettiin, että tästä periaatteesta irtaannuttaisiin, ja esitettiin siitä luopumista samalla kun esitettiin luopumista kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta. [27] Tämä periaate säilytettiin kuitenkin puitepäätöksen lopullisessa sanamuodossa 27 artiklassa, jonka otsikkona on ”Mahdollinen syytteeseenpano muista rikoksista” ja joka sisältyy 3 lukuun, jonka kohteena ovat ”Luovuttamisen vaikutukset”.

52. Puitepäätöksen 27 artiklan 2 kohdan mukaan luovutettua henkilöä ei saa syyttää, tuomita tai muuten riistää häneltä vapautta ennen kyseistä luovuttamista tehdystä muusta kuin luovuttamisen perusteena olleesta rikoksesta. [28] Tämä sääntö liittyy täytäntöönpanojäsenvaltion suvereniteettiin ja antaa etsitylle henkilölle oikeuden siihen, että häntä ei saa syyttää, tuomita tai muuten riistää häneltä vapautta muusta kuin luovuttamisen perusteena olleesta rikoksesta. [29]

53. Sekä spesialiteettiperiaatteen taustan ja sisällön että sen puitepäätökseen liittyvän asiayhteyden perusteella, mukaan lukien puitepäätöksen 27 artiklan sanamuoto, on selvää, että tämä sääntö koskee vain i) rikoksia, jotka on tehty *ennen* luovuttamista ja jotka ii) ovat *eri* rikoksia kuin luovuttamisen perusteena oleva rikos tai rikokset. Ei ole mitään perustetta päätellä, että spesialiteettiperiaatteella poissuljettaisiin myös muiden vapaudenmenetyksen käsittävien seuraamusten täytäntöönpano. Tämän säännön soveltamisalan laajentamisella muihin seikkoihin loukattaisiin mielestäni puitepäätöksellä käyttöön otettua järjestelmää, joka perustuu keskinäiseen luottamukseen, tavoitteena yksinkertaistaa luovuttamismenettelyjä.

54. Näin ollen hylkään Alankomaiden hallituksen perustelut, jotka mielestäni perustuvat vanhan kansallisen suvereniteetin lähestymistavan mukaiseen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan järjestelmään.

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

55. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, edellytetäänkö puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan f alakohdassa, että oheisseuraamus mainitaan eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä.

26 Blekxtoon, R., ”Commentary on an Article by Article basis”, *Handbook on the European Arrest Warrant*, TMC Asser Press, Haag, 2005, s. 261.

27 Puitepäätöstä koskeva ehdotus, 4.5 kohdan 6 alakohta ja ehdotetun puitepäätöksen 41 artikla.

28 Huomautettakoon tässä yhteydessä, että siirrytään sanamuodosta, joka koskee syytteitä ennen luovuttamista tehdyistä ”rikoksista” ja jota käytettiin vuosien 1957 ja 1996 yleissopimuksissa, puitepäätöksessä käytettyyn sanamuotoon, joka koskee syytteitä ”muista rikoksista”. Oikeuskäytännössä on jo tulkittu tätä käsitettä ”muu rikos” kuin se, joka oli luovuttamisen perusteena. Unionin tuomioistuin totesi esimerkiksi tuomiossaan 1.12.2008, Leymann ja Pustovarov (C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, 57 kohta), että sen selvittämiseksi, onko kyseessä ”muu rikos” kuin se, joka oli luovuttamisen perusteena, on tarkistettava, ovatko rikoksen keskeiset osatekijät, sellaisena kuin ne ilmenevät pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa tehdystä kyseisen rikoksen oikeudellisesta kuvauksesta, ne osatekijät, joiden perusteella henkilö on luovutettu, ja vastaavatko pidätysmääräyksessä olevat tiedot ja myöhemmässä oikeudenkäyntiasiakirjassa mainitut tiedot riittävästi toisiaan. Ajankohtaa ja paikkaa koskevat muutokset ovat sallittuja, kunhan ne perustuvat tietoihin, jotka on pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa pidetyn menettelyn aikana kerätty pidätysmääräyksessä kuvatuista teoista, kunhan ne eivät muuta rikoksen luonnetta ja kunhan niistä ei aiheudu kieltäytymisperusteita, joista säädetään puitepäätöksen 3 ja 4 artiklassa.

29 Tuomio 1.12.2008, Leymann ja Pustovarov (C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, 43 ja 44 kohta).

56. Puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan f alakohdassa määrätään, että eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä on oltava esitettyinä sen liitteessä olevan lomakkeen mukaisesti ”määrätty rangaistus, jos kyseessä on lopullinen tuomio”.

57. Nämä tiedot on mainittava puitepäätöksen liitteenä olevan lomakkeen c kohdassa, jonka otsikkona on ”Rangaistuksen kestoa koskevat tiedot” ja jonka 2 alakohdassa määrätään, että määrätyn vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen kesto on ilmoitettava.

58. Puitepäätöksessä ei määritellä käsitettä ”rangaistus”. Sitä on tulkittava yhtenäisesti ja itsenäisesti unionissa, riippumatta aineellisista ja prosessuaalisista säännöistä, jotka luonnostaan ovat erilaisia eri jäsenvaltioissa. [30] Tässä tulkinnassa on otettava huomioon sekä tämän säännöksen sanamuoto ja asiayhteys että kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä. [31]

59. Sana ”rangaistus” merkitsee sen tavanomaisen merkityksen ja etymologian [32] perusteella seuraamusta, sanktiota. Rikosoikeudessa tästä seuraamuksesta säädetään laissa ja tuomioistuin määrää sen sanktiona yleisen edun nimissä ja sen suojelemiseksi.

60. Puitepäätöksessä edellytetään lisäksi, että tämä rangaistus, jonka täytäntöönpanemiseksi henkilöä etsitään, ”määrätään” lopullisella tuomiolla.

61. Puitepäätöksen asiayhteydestä ilmenee selvästi, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena oli sisällyttää ”rangaistuksen” käsitteeseen muita vapaudenmenetyksen käsittäviä toimenpiteitä. [33] Vaikka 8 artiklan 1 kohdan f alakohdassa mainitaan vain määrätty ”rangaistus”, puitepäätöksen liitteessä olevan lomakkeen c kohdan valossa vaikuttaa siltä, että tämän sanan on katsottava käsittävän myös vapaudenmenetyksen käsittävät toimenpiteet.

62. Puitepäätöksen kohteena oleva eurooppalainen pidätysmääräys koskee kuitenkin yksinomaan vapaudenmenetyksen käsittävien ”rangaistusten” tai ”turvaamistoimenpiteiden” täytäntöönpanoa. [34] Siten lomakkeen c kohdassa ei mielestäni tarvitse mainita ”rangaistuksia” ja ”turvaamistoimenpiteitä”, jotka eivät käsitä vapaudenmenetystä.

63. Huomautettakoon käsitteestä “vapaudenmenetys”, että unionin tuomioistuin on todennut, että vaikka yhdeksän tuntia yössä kestävän kotiarestin, johon liittyy kyseisen henkilön valvonta sähköisellä valvontapannalla ja velvollisuus ilmoittautua päivittäin tai useamman kerran viikossa poliisilaitoksella tiettyyn kellonaikaan sekä kielto hakea ulkomaille matkustamisen mahdollistavia asiakirjoja, kaltaisilla toimenpiteillä varmasti rajoitetaan kyseisen henkilön liikkumisvapautta, niitä ei kuitenkaan lähtökohtaisesti voida pitää siinä määrin pakottavina, että ne merkitsisivät vapaudenmenetystä. [35] Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö tukee tätä tulkintaa. Se on esimerkiksi todennut, että toimenpiteet, joilla velvoitettiin asianomainen henkilö esittäytymään yhden kerran kuukaudessa valvonnasta vastaavalle poliisiviranomaiselle, ylläpitämään yhteyksiä asianomaisen sairaalan psykiatrisen hoidon keskukseen, asumaan tietyssä paikassa, olemaan poistumatta paikkakunnalta, jossa hän asui, sekä pysymään kotona klo 22 ja klo 7 välisenä aikana, eivät merkinneet ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua vapauden riistämistä. [36]

30 Ks. vastaavasti tuomio 22.12.2017, Ardic (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 63 kohta oikeustapausviittauksineen).

31 Tuomio 28.7.2016, JZ (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, 37 kohta oikeustapausviittauksineen).

32 Latinan kielellä ”poena”, rangaistus, seuraamus, sanktio, muinaiskreikan kielellä ”ποινή”. Käsite ”ποινή” merkitsi seuraamusta rikoksesta, ja jo Homeros käytti sitä merkityksessä ”veren hinta” (Ilias, 14.483).

33 Ks. puitepäätöksen liitteessä olevan lomakkeen c kohta.

34 Puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohta ja 2 artiklan 1 kohta. Puitepäätöstä koskevassa ehdotuksessa selitetään, että ehdotuksen soveltamisala koskee sellaisten henkilöiden luovuttamista, joille on langetettu lainvoimaisella tuomiolla vähintään neljän kuukauden vankeusrangaistus (ks. 4.5 kohta).

35 Tuomio 28.7.2016, JZ (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, 54 kohta).

36 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 20.4.2010, Villa v. Italia, (CE:ECHR:2010:0420JUD001967506, 43 ja 44 kohta).

64. Puitepäätöksen tavoitteen osalta on seuraavaksi todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sillä pyritään helpottamaan ja nopeuttamaan oikeudellista yhteistyötä. [37]

65. Tämän järjestelmän yhteydessä vaikuttaa siltä, että puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdassa edellytetyt tiedot palvelevat sekä tavoitetta antaa täytäntöönpanojäsenvaltiolle etsityn henkilön luovuttamiseen tarvittavat tiedot että tavoitetta taata tälle henkilölle hänen oikeuksiensa kunnioittaminen (palaan tähän seikkaan jäljempänä 106 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa).

66. Tarkemmin puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan f alakohdan tarkoituksesta (puitepäätöksen lomakkeen c kohta, ”Rangaistuksen kestoa koskevat tiedot”) on todettava, että tätä on mielestäni kuvattu oikein eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta laaditun käsikirjan liitteessä III. Näillä tiedoilla pyritään ”kirjaamaan puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdassa määrättyjen rangaistusten kynnysten ylitys – –”.

67. Näin ollen rangaistus, jonka täytäntöönpanoa varten luovutusta vaaditaan, on perustavanlaatuinen tieto näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi tämän rangaistuksen kesto on seikka, joka mainitaan erikseen puitepäätöksen liitteessä olevan lomakkeen c kohdassa.

68. On kuitenkin pohdittava, onko oheisseuraamus, joka on määrätty samalla tuomiolla kuin vapaudenmenetyksestä määrätty päärangaistus, puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan f kohdassa tarkoitettu ”määrätty rangaistus”. Unionin tuomioistuimelle esitetyistä tiedoista ilmenee, että tämä seuraamus sisältää määräämisen rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuimen valvontaan 10 vuodeksi. Se alkaa vasta päärangaistuksen päätyttyä. Siihen liittyy ylimääräinen vapaudenmenetys vain, jos rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuin niin päättää.

69. Huomautan heti aluksi, että tämä oheisseuraamus kuvaa täydellisesti niitä loputtomia sävyjä, joita rikosoikeudellisiin seuraamuksiin saattaa liittyä kansallisella tasolla. Ymmärrän hyvin vaikeudet, joita tällaisilla erityispiirteillä saattaa olla pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen kannalta, kun se rastittaa ruutuja eurooppalaisen pidätysmääräyksen vakiolomakkeessa, joka on lopultakin valmisratkaisu ja johon etsittyjen henkilöiden luovuttamisen yksinkertaistamisen tavoitteen mukaisesti on sisällyttävä kaikki tarvittavat tiedot.

70. Mitä pitäisi tehdä tälle oheisseuraamukselle, jonka osalta on ajankohtana, jolloin kansallinen tuomioistuin täyttää eurooppalaisen pidätysmääräyksen lomakkeen, epäselvää, onko se unionin oikeudessa käytetyn sanamuodon mukaisesti ”vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus” ja mikä on sen mahdollinen kesto, vaikka se määrätään samassa tuomiossa kuin päärangaistus?

71. Hylkään komission lähestymistavan, jonka mukaan tämä tieto pitäisi mainita puitepäätöksen liitteessä olevan lomakkeen c kohdan 1 alakohdan asianomaisessa osassa, jos eurooppalainen pidätysmääräys ”annetaan rikosoikeudellisen syytteen nostamista varten”. [38] Tämä tulkinta vaikuttaa virheelliseltä, koska siltä osin kuin kyseessä on se, että otetaan huomioon kansallinen erityispiirre eli rangaistusten täytäntöönpanotuomioistuimen valvonta Belgian oikeudessa, siinä jätetään huomiotta puitepäätöksellä käyttöön otetun järjestelmän kaksijakoinen rakenne, sillä puitepäätöksessä korostetaan selkeästi eroa, joka vallitsee yhtäältä syytetoimenpiteitä varten annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen ja toisaalta vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai

37 Tuomio 19.9.2018, RO (C-327/18 PPU, EU:C:2018:733, 36 kohta).

38 Ks. käsikirja, liite III.

turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen välillä.[39] Tällainen tulkinta saattaisi heikentää eurooppalaisen pidätysmääräyksen selkeyttä ja luettavuutta. Tällä saatettaisiin vaarantaa puitepäätöksen tavoitteet eli luovuttamismenettelyjen yksinkertaistaminen siirtymällä Euroopan unionin tasolla yhdenmukaistettuun lomakkeeseen.[40]

72. Kansallisella tuomioistuimella on käytettävissään kaikki tarvittavat tiedot tästä oheisseuraamuksesta, jotta se voi ratkaista edellä esitettyjen tietojen valossa, vastaako se puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan f alakohdan käsitettä ”määrätty rangaistus” ja pitäisikö se siten mainita eurooppalaisen pidätysmääräyslomakkeen c kohdan 2 alakohdassa.

73. Tämän arvioinnin yhteydessä on mielestäni otettava huomioon seuraavat seikat.

74. Koska oheisseuraamus on vain yksi mahdollisuus ja saattaisi olla, että se ei johtaisi vapaudenmenetyksen käsittävään oheisseuraamukseen (eurooppalaisen pidätysmääräyksen ainoa tavoite puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan ja 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti), se voitaisiin ajatella mainittavan 8 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti kohdassa ”rikoksen muut seuraukset” ja näin ollen eurooppalaisen pidätysmääräyslomakkeen f kohdassa, jonka otsikkona on ”Muut tapaukseen liittyvät seikat (ilmoittaminen vapaaehtoista)”. Käsikirjassa selitetään, että tätä kohtaa ei yleensä täytetä mutta että siinä voidaan esimerkiksi mainita oikeudenkäynnin jälkeen ”laiton poissaolo vankilasta”. Huomautettakoon, että nämä tiedot sisällytetään eurooppalaiseen pidätysmääräykseen ”mahdollisuuksien mukaan”.[41] Kun otetaan huomioon niiden seurausten merkittävyys, joita tästä rangaistuksesta saattaa aiheutua tuomitulle (nyt käsiteltävässä asiassa jopa 10 vuoden vapaudenmenetys), päättelen tästä, että olisi asianmukaisempaa valita lomakkeen c kohdan 2 alakohta. Seuraamukset, jotka eivät käsitä vapaudenmenetystä, voitaisiin sitä vastoin merkitä lomakkeen f kohtaan.

75. Silloin kun oheisseuraamus muodostaa jakamattoman kokonaisuuden samalla tuomiolla määrätyn päärangaistuksen kanssa[42] ja on luonteeltaan vapaudenmenetys, vaikuttaa siltä, että se vastaa 8 artiklan 1 kohdan f alakohdan käsitettä ”määrätty rangaistus”. Se, että sen täytäntöönpanon muoto ei ole vielä tiedossa, ei sellaisenaan riitä vapauttamaan pidätysmääräyksen antanutta jäsenvaltiota vaatimuksesta ilmoittaa tästä täytäntöönpanojäsenvaltiolle. Korostan tässä yhteydessä, että tilanne, jossa tämän seuraamuksen täsmällistä kestoa ei tiedetä etukäteen, näyttää otetun huomioon käsikirjassa, jossa todetaan, että puitepäätöksen liitteessä olevan lomakkeen c kohtaa täytettäessä ”vapaudenmenetyksen käsittävä seuraamus tai turvaamistoimenpide voi olla kestoltaan määrittelemätön esimerkiksi silloin, kun kyseessä on elinkautinen vankeus tai seuraamus, joka sisältää psykiatrista hoitoa”.[43]

76. Belgian hallitus on joka tapauksessa vahvistanut istunnossa, että tämän jäsenvaltion käytäntönä on mainita oheisseuraamus puitepäätöksen liitteessä olevan c kohdan 2 alakohdassa ja että pääasian kohteena olevan kaltainen oheisseuraamus on yksi kyseisessä kohdassa mainittavista seikoista.

77. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa ensimmäiseen kysymykseen siten, että nyt käsiteltävän asian kohteena olevan kaltainen oheisseuraamus on puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla mainittava eurooppalaisen pidätysmääräyslomakkeen c kohdassa olevassa 2 alakohdassa.

39 Ks. puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohta, 2 artiklan 1 kohta ja 8 artiklan 1 kohdan f alakohta ja puitepäätöksen liitteen olevan lomakkeen b kohdan 1 ja 2 alakohta ja c kohdan 1 ja 2 alakohta.

40 Ks. puitepäätöstä koskevan ehdotuksen 4.5 kohta.

41 Puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan g alakohta.

42 Tällainen näyttää olevan Belgian Cour de Cassationin lähestymistapa sen (2. jaoston) 17.6.1975 antamassa tuomiossa. Ks. myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 24.6.1982, Van Droogenbroeck v. Belgia (CE:ECHR:1983:0425JUD000790677, 39 ja 40 kohta.

43 Ks. käsikirja, s. 60.

Toinen ja kolmas kysymys

78. Toinen ja kolmas kysymys liittyvät nähdäkseni kiinteästi toisiinsa ja ne on esitetty sen mukaan, vastataanko ensimmäiseen kysymykseen myöntävästi vai kieltävästi. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pyytää lähinnä selvennyksiä siihen, voidaanko IK:n vapaudenmenetystä jatkaa oheisseuraamuksen täytäntöönpanemiseksi riippuen siitä, pitääkö unionin tuomioistuin riittävänä, että eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä mainitaan vain päärangaistus, vai katsooko se, että eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä olisi pitänyt mainita myös oheisseuraamus.

79. Selitin jo ensimmäiseen kysymykseen antamassani vastauksessa, että tässä asiassa kyseessä olevan kaltainen oheisseuraamus on mainittava eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan f alakohdassa asetettujen vaatimusten mukaisesti. En siis pidä tarpeellisena tarkastella unionin tuomioistuimelle esitetyssä toisessa kysymyksessä tarkoitettua tilannetta. Tyhjentävyyden vuoksi totean kuitenkin, että jos unionin tuomioistuin katsoisi, että eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä ei ole tarpeen mainita tässä asiassa kyseessä olevan kaltaista oheisseuraamusta, en ymmärrä, miten tämän maininnan puuttuminen voisi estää tämän rangaistuksen täytäntöönpanon.

80. Tarkastelen nyt, mitä seurauksia siitä, ettei oheisseuraamusta mainita eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä, on asianomaisen henkilön vapaudenriistolle tämän rangaistuksen täytäntöönpanossa.

81. Tässä yhteydessä on heti aluksi korostettava, että puitepäätöksellä käyttöön otetun oikeudellisen yhteistyön järjestelmässä jäsenvaltiot määräävät edelleen kansallisessa rikoslainsäädännössään muun muassa rikosten määrittelemisestä, rikossyytteistä, määrättävistä seuraamuksista ja niiden täytäntöönpanosta.

82. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen ulottuvuus on kuvattu ja rajattu selvästi puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdassa: etsityn henkilön kiinni ottaminen ja luovuttaminen. Myös tämän oikeudellisen päätöksen oikeudelliset vaikutukset rajoittuvat siihen.

83. Kyseessä on ympyrä, joka alkaa siitä, kun eurooppalainen pidätysmääräys annetaan puitepäätöksen 8 artiklan mukaisesti, ja etenee siten, että pidätysmääräys toimitetaan (9 ja 10 artikla), täytäntöönpanojäsenvaltion etsimä henkilö otetaan kiinni, etsitylle henkilölle annetaan tiedot ja häntä mahdollisesti kuullaan (11, 14 ja 19 artikla), häntä pidetään säilössä tai hänet vapautetaan väliaikaisesti (12 artikla) ja tehdään luovuttamispäätös sekä ilmoitetaan siitä (15–18 artikla ja 22 artikla). Ympyrä sulkeutuu, kun eurooppalainen pidätysmääräys pannaan täytäntöön luovuttamisella (23–25 artikla).

84. Tämän menettelyn vaikutukset eivät mielestäni saa ylittää puitepäätöksen soveltamisalaa ja tavoitetta eli etsityn henkilön luovuttamista. Tämän menettelyn muutamat vaikutukset, joita aiheutuu luovuttamisen jälkeenkin, määritellään selkeästi puitepäätöksen 3 luvussa. Kyseessä ovat edellä tämän ratkaisuehdotuksen 49 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa tutkittu spesialiteettiperiaate sekä tietyt rajoitukset, jotka koskevat luovuttamismahdollisuutta tai myöhempää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista.

85. Seuraukset, joita aiheutuu siitä, että oheisseuraamusta ei ole mainittu eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä, on vahvistettava edellä esitetyn perusteella.

86. Ensinnäkin on korostettava, että tämän maininnan puuttuminen ei heikennä millään tavoin eurooppalaisen pidätysmääräyksen pätevyyttä.

87. Puitepäätökseen ei edes sisälly ”pätemättömän” eurooppalaisen pidätysmääräyksen käsitettä. Se on otettu käyttöön oikeuskäytännössä eli tuomiolla Bob-Dogi tarkasti määritellyssä asiayhteydessä. [44]

88. Nyt käsiteltävä asia poikkeaa tuomiosta Bob-Dogi, jossa unionin tuomioistuin totesi, että sääntöjenmukaisuusvaatimuksen, jonka noudattaminen on eurooppalaisen pidätysmääräyksen pätevyyden edellytys, noudattamatta jättämisen on lähtökohtaisesti johdettava siihen, ettei täytäntöönpanosta vastaava viranomainen pane kyseistä pidätysmääräystä täytäntöön. [45]

89. Asiassa Bob-Dogi oli kyseessä sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano, joka perustui tähän määräykseen itseensä eikä kansalliseen pidätysmääräykseen tai johonkin muuhun kansalliseen päätökseen. Unionin tuomioistuin totesi, että puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan c alakohta sisältää sääntöjenmukaisuusvaatimuksen, jonka noudattaminen on eurooppalaisen pidätysmääräyksen pätevyyden edellytys ja jonka noudattamatta jättämisen on lähtökohtaisesti johdettava siihen, ettei täytäntöönpanosta vastaava viranomainen pane kyseistä pidätysmääräystä täytäntöön. Ennen kuin kyseinen viranomainen tekee tällaisen päätöksen, sen on kuitenkin puitepäätöksen 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti pyydettävä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusviranomaista toimittamaan kiireellisesti kaikki tarvittavat lisätiedot, jotta se voi tutkia, selittyykö se, ettei eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä mainita kansallisen pidätysmääräyksen olemassaoloa, joko sillä, että tällainen eurooppalaista pidätysmääräystä edeltävä ja siitä erillinen kansallinen pidätysmääräys todellakin puuttuu, vai sillä, että tällainen pidätysmääräys on kyllä olemassa mutta sitä ei ole mainittu. Ainoastaan siinä tapauksessa, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen oikeusperusta eli tässä tapauksessa *kansallinen* pidätysmääräys tosiasiallisesti puuttuu, täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ei voi tosiasiallisesti panna sitä täytäntöön. [46]

90. Asiassa Bob-Dogi eurooppalainen pidätysmääräys oli annettu asianomaisen luovuttamiseksi syytteeseen asettamista varten, mutta ei ollut olemassa kansallista päätöstä, joka olisi ollut sen oikeusperustana. Kuten julkisasiamies Bot korosti, kyseessä oli kansallisen oikeusperustan puuttuminen, mikä merkitsi sitä, että toimea ei voitu pitää eurooppalaisena pidätysmääräyksenä, eikä kyseessä ollut muotoon liittyvä sääntöjenvastaisuus, joka olisi voitu korjata turvautumalla puitepäätöksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun yhteistyöjärjestelmään. [47]

91. Kaksi seikkaa erottaa nyt käsiteltävän asian asiasta Bob-Dogi. Ensinnäkin kyseessä on eurooppalainen pidätysmääräys, joka on annettu rangaistuksen täytäntöönpanoa varten, ja unionin tuomioistuimelle toimitetuista tiedoista ilmenee, että toimivaltaiset kansalliset tuomioistuimet ovat määränneet tämän rangaistuksen 1.2.2013 annetulla tuomiolla. Kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen oikeusperustan muodostava täytäntöönpanokelpoinen tuomio on puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti siis olemassa – se mainittiin myös eurooppalaisen pidätysmääräyslomakkeen c kohdan 2 alakohdassa. Toiseksi myös puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdassa edellytetyn kynnyksen ylittävä vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus on olemassa. Näin ollen kansallinen oikeusperusta ei puutu siltä osin kuin kyseessä ovat päärangaistus ja oheisseuraamus.

92. Lisäksi sääntöjenvastaisuus, joka liittyy siihen, että oheisseuraamusta ei mainita, on, kuten Belgian hallitus on selittänyt istunnossa, pidätysmääräyksen antaneen viranomaisen unohdus (rohkenen lisätä, että kun otetaan huomioon, miten vaikeaa on määrittää edellä tämän ratkaisuehdotuksen 69 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa tarkastellun oheisseuraamuksen täsmällinen luonne, ja epäselvyys, jota on ilmennyt istunnossa sen osalta, mikä on asianmukainen kohta sen mainitsemiseksi, tämä unohdus on

44 Tuomio 1.6.2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385).

45 Tuomio 1.6.2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, 64 kohta).

46 Tuomio 1.6.2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, 64–66 kohta).

47 Julkisasiamies Botin ratkaisuehdotus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:131, 109 kohta).

mielestäni varsin ymmärrettävä). Tämä muodollinen virhe ei missään tapauksessa mitätöi tarvittavan kansallisen oikeusperustan olemassaoloa. Lisäksi se olisi voitu helposti korjata luovutusmenettelyn aikana, jos joku menettelyn toimijoista (eli pidätysmääräyksen antanut viranomainen, täytäntöönpanosta vastaava viranomainen tai etsitty henkilö) olisi huomauttanut tästä.

93. Näin ollen tämä sääntöjenvastaisuus ei heikennä eurooppalaisen pidätysmääräyksen pätevyyttä eikä voi olla perusteena sille, että sitä ei noudateta.

94. Huomautan lisäksi, että tämän tiedon puuttuminen ei voi myöskään olla peruste eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanematta jättämiselle.

95. Puitepäätöksen 1 artiklan 2 kohdalla pannaan täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaate. Siinä vahvistetaan sääntö, jonka mukaan jäsenvaltioiden on pantava eurooppalainen pidätysmääräys täytäntöön tämän periaatteen perusteella ja puitepäätöksen säännösten mukaisesti. Täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset voivat siis lähtökohtaisesti kieltäytyä tällaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vain puitepäätöksessä tyhjentävästi luetelluilla täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteilla, ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle voidaan asettaa vain kyseisessä puitepäätöksessä tyhjentävästi lueteltuja ehtoja. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano on näin ollen pääsääntö, ja täytäntöönpanosta kieltäytymisen on katsottava olevan poikkeus, jota on tulkittava suppeasti. Puitepäätöksen 3 artiklassa ilmoitetaan siten nimenomaisesti eurooppalaisen pidätysmääräyksen ehdottomat kieltäytymisperusteet, sen 4 ja 4 a artiklassa sen harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet sekä sen 5 artiklassa erityistapauksissa annettavat pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion takeet.[48]

96. On todettava, että se, että eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä ei mainita oheisseuraamusta, ei kuulu puitepäätöksen 3, 4 ja 4 a artiklassa mainittuihin kieltäytymisperusteisiin eikä myöskään sen 5 artiklan soveltamisalaan.

97. Koska on todettu, että oheisseuraamuksen mainitsematta jättäminen eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä ei ole sääntöjenvastaisuus, joka heikentäisi kyseisen määräyksen pätevyyttä, eikä sen täytäntöönpanon kieltäytymisperuste, mitä mahdollisia seurauksia tällä sääntöjenvastaisuudella pitäisi tässä asiayhteydessä olla?

98. Jotta tähän kysymykseen voidaan vastata, on otettava huomioon ne kaksi tavoitetta, joita on vaatimuksella mainita määrätty rangaistus eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä.

99. Ensinnäkin täytäntöönpanojäsenvaltiolle on annettava tiedot, jotka ovat tarpeen kyseisen henkilön luovuttamista varten ja jotta se voi kohdistaa tähän määräykseen valvontaansa (vaikka tämä valvonta onkin vähäistä). Rangaistuksen mainitsemisen avulla kyetään siten selvittämään, että määräys kuuluu puitepäätöksen soveltamisalaan eli määrätty rangaistus käsittää vapaudenmenetyksen ja ylittää neljä kuukautta puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti.[49] Sen avulla kyetään myös varmistamaan, että noudatetaan puitepäätöksen 5 artiklan 2 kohdassa vahvistettua taetta, joka koskee elinkautisen vapaudenmenetyksen käsittäviä rangaistuksia ja turvaamistoimenpiteitä.

100. Toiseksi kyseessä on etsityn henkilön oikeuksien kunnioittaminen. Tällä henkilöllä on puitepäätöksen 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti oikeus saada tieto eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja sen sisällöstä sekä antaa tai olla antamatta suostumus siihen, että hänet luovutetaan.

48 Tuomio 19.9.2018, RO (C-327/18 PPU, EU:C:2018:733, 37 ja 38 kohta oikeustapausviittauksineen).

49 Tätä seikkaa korostetaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan käsikirjan liitteessä III, jossa mainitaan, että c kohtaan ”kirjataan, että eurooppalaisella pidätysmääräyksellä on ylitetty seuraamuskynnykset”.

101. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi puitepäätöksellä luodussa järjestelmässä määrätään menettelyistä siltä varalta, että tiedot ovat epätäydellisiä tai puutteellisia. Nämä menettelyt ovat luovuttamismenettelyn eri toimijoiden eli pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion, täytäntöönpanojäsenvaltion ja etsityn henkilön käytettävissä, jotta varmistetaan, että niistä kunkin erioikeuksia tai oikeuksia kunnioitetaan ”valvonnalla”, joka on siis monenvälistä, jotta ei vaaranneta järjestelmän tehokkuutta.

102. Pidätysmääräyksen antanut jäsenvaltio voi siis milloin tahansa omasta aloitteestaan toimittaa kaikki käyttökelpoiset lisätiedot täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle puitepäätöksen 15 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

103. Jos täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset katsovat, että pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimittamat tiedot ovat riittämättömiä tai puutteellisia, ne voivat puolestaan 15 artiklan 2 kohdan nojalla pyytää toimittamaan tarvittavat lisätiedot voidakseen tehdä päätöksen kyseisen henkilön luovuttamisesta.[50] Tämä määräyksen antaneiden viranomaisten ja täytäntöönpanoviranomaisten välinen viestintä on olennainen osa vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmän perustana olevaa oikeudellista yhteistyötä.[51]

104. Korostettakoon, että puitepäätöksellä käyttöön otetussa etsittyjen henkilöiden luovuttamista koskevassa yksinkertaistetussa järjestelmässä sen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen sisältö vastaa tietoja, joilla pyritään antamaan muodollisia vähimmäistietoja, jotka ovat tarpeen, jotta täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset voivat panna eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön nopeasti tekemällä luovuttamista koskevan päätöksen kiireellisesti. Vain silloin, jos täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen katsoo, ettei sillä ole käytössään kaikkia muodollisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, se turvautuu viimeisenä keinona 15 artiklan 2 kohdan mukaiseen menettelyyn.[52]

105. Etsityn henkilön rooli on erityisen tärkeä erityisesti silloin, jos toimivaltaiset pidätysmääräyksen antaneet ja täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset eivät ole havainneet (eivätkä ehkä olisi voineet havaita) tällaista sääntöjenvastaisuutta.

106. Tämä henkilö saa luovuttamismenettelyn aikana hyväkseen takeet, joiden perusteella hän voi vaatia oikeuksiaan ja vedota eurooppalaisen pidätysmääräyksen mahdollisiin sääntöjenvastaisuuksiin.

107. Huomautettakoon tässä yhteydessä, että vaikka puitepäätöksessä jäsenvaltioille asetetut velvoitteet koskevat pääasiallisesti prosessuaalisia seikkoja, tämä ei tarkoita sitä, että lainsäätäjä olisi puitepäätöksen säätäessään jättänyt perus- ja ihmisoikeudet huomiotta. Päinvastoin se otti ne huomioon usealla tavalla.[53]

108. Puitepäätös sisältää siten nimenomaisia viittauksia näihin oikeuksiin. Tämä ilmenee selvästi esimerkiksi sen johdanto-osan 10, 12 ja 13 perustelukappaleesta. Sen 1 artiklan 3 kohdassa määrätään perustavanlaatuisemmin, että puitepäätös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita. Lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) noudattaminen velvoittaa, kuten sen

50 Ks. vastaavasti tuomio 10.8.2017, Tupikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 91 kohta) ja tuomio 23.1.2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, 60 kohta).

51 Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Ardic (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1013, 81 kohta).

52 Tuomio 23.1.2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, 59 ja 61 kohta).

53 Ks. tältä osin ratkaisuehdotukseni Radu (C-396/11, EU:C:2012:648, 36–39 kohta).

51 artiklan 1 kohdasta ilmenee, jäsenvaltioita ja näin ollen niiden tuomioistuimia, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Näin on, kun pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen ja täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen soveltavat puitepäätöksen täytäntöön panemiseksi annettuja kansallisia säännöksiä. [54]

109. Puitepäätös sisältää myös tiettyjä erityissäännöksiä, joilla pyritään suojelemaan etsityn henkilön oikeuksia. Unionin lainsäätäjä on varmistanut luovuttamismenettelyn yhteydessä sen, että oikeutta tulla kuulluksi pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa kunnioitetaan, siten, ettei eurooppalaisen pidätysmääräysjärjestelmän tehokkuus vaarannu. [55]

110. Näin ollen etsityllä henkilöllä on puitepäätöksen 11 artiklan 1 kohdan nojalla oikeus saada tieto eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja sen sisällöstä. Puitepäätöksen 11 artiklan 2 kohdassa ja 13 artiklan 2 kohdassa määrätään lisäksi, että etsityllä henkilöllä on oikeus käyttää oikeudellista avustajaa suostuessaan luovuttamiseensa ja mahdollisesti luopuessaan vetoamisesta spesialiteettiperiaatteeseen. Lisäksi etsityllä henkilöllä on puitepäätöksen 14 ja 19 artiklan nojalla silloin, kun hän ei suostu luovuttamiseensa ja hänestä on annettu eurooppalainen pidätysmääräys syytetoimenpiteitä varten, oikeus tulla kuulluksi täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen toimesta edellytyksin, jotka on määritettävä sen ja pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen keskinäisellä sopimuksella. [56]

111. Unionin tuomioistuimelle esitetyistä tiedoista ilmenee, että IK ei ollut tietämätön rangaistuksensa olemassaolosta eikä sen kestosta, eikä myöskään oheisseuraamuksesta. Hänen asianajajansa jopa totesi istunnossa, että hän ei ollut suostunut luovuttamiseen, mistä syystä hänen luovuttamisestaan päätti rechtbank Amsterdam (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat), mutta että hän ei vedonnut kyseisessä tuomioistuimessa siihen, että oheisseuraamusta ei ollut mainittu eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä.

112. IK:lla oli siis kaikki mahdollisuudet vedota eurooppalaisen pidätysmääräyksen sääntöjenvastaisuuteen luovuttamismenettelyn aikana. Lisäksi, lukuun ottamatta tiettyjä yleisiä mainintoja, jotka koskevat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta ja perusoikeuskirjan 48 artiklan 2 kohdasta johtuvia oikeuksia, IK ei ole vedonnut kirjallisissa huomautuksissaan eikä istunnossa millään tavoin perusoikeuksiensa loukkaamiseen luovuttamismenettelyn kuluessa eikä sen ulkopuolellakaan.

113. Palaan seuraavaksi mielikuvaan ympyrästä, jota jo edellä (83 kohta) käytin kuvatakseni eurooppalaisen pidätysmääräyksen ja luovuttamismenettelyn ulottuvuutta ja vaikutuksia.

114. Kun tämä ympyrä alkoi nyt käsiteltävässä asiassa piirtyä annettaessa eurooppalainen pidätysmääräys IK:n luovuttamiseksi ja otettaessa hänet kiinni, hänellä oli tilaisuus vedota siihen, että eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä ei ollut mainittu oheisseuraamusta. Koska hän ei ole menetellyt näin eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanomenettelyn aikana, ympyrä on sulkeutunut, kun kyseinen määräys on pantu täytäntöön ja hänet on luovutettu Belgian viranomaisille. IK ei näin ollen voi enää vedota tähän aineelliseen sääntöjenvastaisuuteen kolme vuotta myöhemmin menettelyssä, joka ei liity millään tavoin eurooppalaiseen pidätysmääräykseen ja jossa päätetään oheisseuraamuksen täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä.

115. Jos hyväksyttäisiin päinvastainen ratkaisu, ylitettäisiin luovuttamismenettelyn rajat sekä eurooppalaisen pidätysmääräyksen muodostaman oikeudellisen päätöksen ulottuvuus.

54 Tuomio 1.6.2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, 34 kohta).

55 Tuomio 29.1.2013, Radu (C-396/11, EU:C:2013:39, 41 kohta).

56 Tuomio 29.1.2013, Radu (C-396/11, EU:C:2013:39, 41 ja 42 kohta).

116. Samoin perustein hylkään myös komission perustelut, joiden mukaan olisi edelleen mahdollista, että pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen ilmoittaa oheisseuraamuksen olemassaolosta täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle puitepäätöksen 15 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisessa menettelyssä.

117. Tämä ratkaisu on mielestäni sekä puitepäätöksellä käyttöön otetun järjestelmän että 15 artiklan 2 ja 3 kohdan sanamuodon ja tavoitteen vastainen.

118. Kyseisen 15 artiklan otsikko on näet selkeä: tätä lisätietomenettelyä sovelletaan luovuttamispäätöksen *tekemiseksi*. Tämä artikla on lisäksi otettu puitepäätöksen 2 jaksoon, jonka otsikkona on ”Luovuttamismenettely”. Tämän säännöksen tavoitteena on siten antaa täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle mahdollisuus saada tietoja, jotka ovat tarpeen luovuttamisen hyväksymiseksi. Jos tätä menettelyä laajennettaisiin luovuttamismenettelyn ulkopuolelle, jätettäisiin huomiotta se, että puitepäätöksellä käyttöön otetun järjestelmän i) ulottuvuus rajataan sen 1 artiklan 1 kohdalla siten, että se koskee etsityn henkilön kiinni ottamista ja luovuttamista ja ii) sen halutaan olevan nopea ja tehokas. Se, että pidätysmääräyksen antaneiden ja täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten tietojenvaihto voisi jatkua jopa vuosia eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon jälkeen, vaikuttaa hyödyttömältä ja mahdollisesti haitalliselta järjestelmän tehokkuuden kannalta.

119. Edellä esitetystä seuraa, että puitepäätöksellä käyttöön otettu järjestelmä ei mahdollista kansallisen oheisseuraamuksen täytäntöönpanon kyseenalaistamista sillä perusteella, että tätä ei ole mainittu eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä, joka on pantu täytäntöön.

120. Lisään tyhjentävyyden vuoksi, että unionin tuomioistuimelle esitetyille perusteluille, joiden mukaan silloin, kun eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vain päärangaistuksesta ja luovuttamispäätös koskee vain tätä rangaistusta, täytäntöönpanovaltio voi panna täytäntöön vain tämän rangaistuksen, ei ole mitään perustaa puitepäätöksessä. Niissä nojaudutaan mielestäni sellaiseen näkemykseen luovuttamisesta ja kansallisesta suvereniteetista, jonka mukaan pyynnön esittänyt valtio ei voisi mennä pyynnön vastaanottaneen valtion suostumuksen kattamia seikkoja pidemmälle. Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen kontekstissa, jota leimaa keskinäisen luottamuksen ilmapiiri, kyse ei ole kuitenkaan enää kahden omista lähtökohdistaan toimivan suvereenin valtion eli pyynnön esittäneen valtion ja pyynnön vastaanottaneen valtion yhteydenpidosta.[57] Kyseessä on päinvastoin vilpittömään mieleen perustuva yhteistyö, jotta saavutetaan puitepäätöksen tavoitteet, jotka merkitsevät etsittyjen henkilöjen nopeaa ja tehokasta luovuttamista.

121. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuimelle esitettyihin toiseen ja kolmanteen kysymykseen vastataan, että se, että asianomaisen henkilön luovuttamisen perusteena olevassa eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä ei ole mainittu (käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaista) oheisseuraamusta, ei voi estää tämän seuraamuksen täytäntöönpanoa, jos se on määrätty relevanttien kansallisten säännösten mukaisesti.

57 Siten aikaisemman luovuttamismenettelyn yhteydessä pidätysmääräyksen antanut valtio pyysi avunantoa toiselta, joka harkitsi pyyntöjä tapauskohtaisesti ja teki päätöksensä sellaisilla perusteilla, jotka ulottuivat puhtaasti oikeudellisen ympäristön ulkopuolisiin kansainvälisiin suhteisiin, joissa puolestaan tarkoituksenmukaisuusperiaatteella on olennainen merkitys. Ks. julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin ratkaisuehdotus Advocaten voor de Wereld (C-303/05, EU:C:2006:552, 42–45 kohta).

Ratkaisuehdotus

122. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Hof van Cassatien esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

1. Nyt käsiteltävän asian kohteena olevan kaltainen oheisseuraamus on eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn puitepäätöksen 2002/584/YOS 8 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla mainittava eurooppalaisen pidätysmääräyslomakkeen c kohdassa olevassa 2 alakohdassa.

2. Se, että asianomaisen henkilön luovuttamisen perusteena olevassa eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä ei ole mainittu (käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaista) oheisseuraamusta, ei voi estää tämän seuraamuksen täytäntöönpanoa, jos se on määrätty relevanttien kansallisten säännösten mukaisesti.